

Tietoturvan ja -suojaan vertaisoppiminen ammatillisessa koulutuksessa – vertaisoppimisen kriteeristö, prosessi ja työkalu

Sisällys

Tiivistelmä.....	2
Prosessi.....	3
Vertaisarviointikriteerit: Tietoturva ja -suoja ammatillisessa koulutuksessa.....	4
Tavoitteet ja linjaukset	4
Suunnittelu ja hallinta.....	5
Dokumentaatio ja tiedottaminen	7
Seuranta ja arviointi	8
Parantaminen	8
Karvin arviointiasteikko	10

Tiivistelmä

Tämä malli sisältää Opetushallituksen vertaisarviointikriteereille tyypillistä rakennetta mukailevan kriteeristön tietoturvan ja -suojan arvioinnille sekä esimerkkiprosessin vertaisoppimisen toteuttamiselle kahden koulutuksen järjestäjän kesken. Arviointiasteikkona hyödynnetään Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin yleisesti käyttämää itsearviointikriteeristöä (puuttuva, alkava, kehittyvä, edistynyt). Mallista voi räätälöidä sopivan eri tilanteisiin ja tavoitteisiin soveltuvaksi; esimerkiksi kriteeristöä voi käyttää vain osan tai sitä voi laajentaa, ja vertaisoppimista voi olla toteuttamassa useampikin kuin kaksi koulutuksen järjestäjää. Kriteeristö ja prosessia ohjaava taulukko-osio on tarkoituksella jätetty helposti muokattavaan muotoon – osin ulkoasun kustannuksella.

Mallissa näkökulmana on koulutuksen järjestäjän ylätaso siten, että siinä painotetaan prosesseja, vastuita, viestintää sekä arviointia ja parantamista, eikä niinkään teknisiä yksityiskohtia.

Lisätietoja:

Janne Hietanummi

kehitysjohtaja

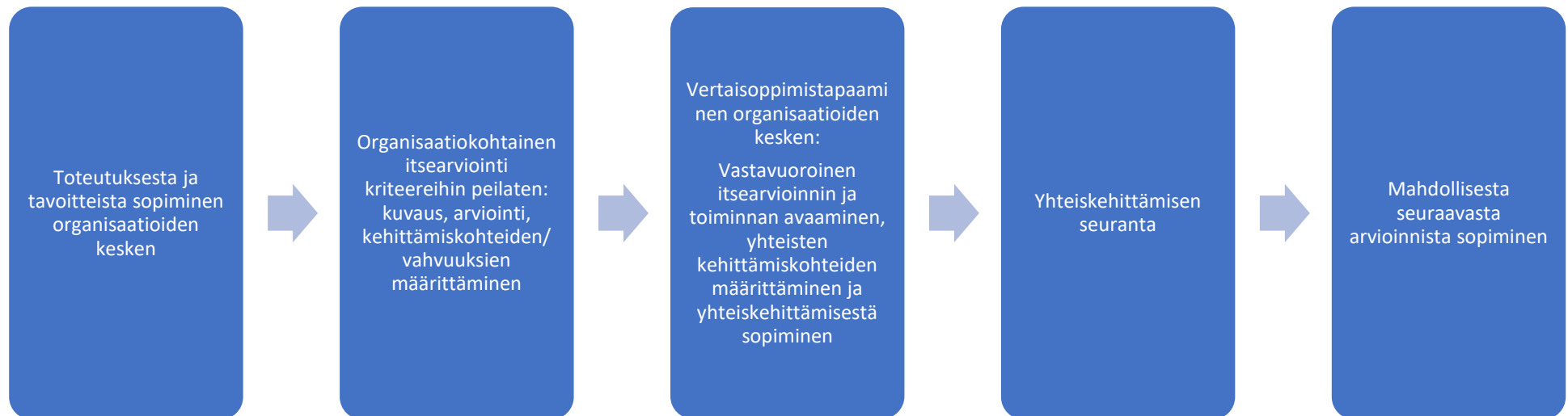
Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä

Valkeakosken ammattiopisto

Prosessi

Seuraava prosessi on esimerkki tilanteesta, jossa kaksi koulutuksen järjestäjää toteuttaa tietoturvaan ja -suojaan liittyvää vertaisoppimista hyödyntämällä tässä työkalussa esitettyä mallia.

Aluksi organisaatiot sopivat tavoitteista ja toteutuksesta, kuten vaiheiden aikataulusta ja kuvausten muodosta. Kumpikin organisaatio toteuttaa itsearvioinnin seuraavassa luvussa esitettyihin kriteereihin peilaten. Itsearviointi sisältää indikaattorikohtaisen arvioinnin Karvin asteikon mukaisesti sekä oman toiminnan lyhyen kuvauksen (esim. asiasanoja, listaus) ja vahvuuksien/kehittämiskohteiden määrittämisen. Itsearviointiin osallistuu esimerkiksi tietoturvasta ja -suojusta, arvioinnista ja parantamisesta vastaavia henkilöitä, johtoa sekä muun henkilöstön edustajia. Itsearvioinnin jälkeen organisaatiot tapaavat vertaisoppimistilaisuudessa, jossa molemmat organisaatiot avaavat itsearvioinnin tulokset sekä esittelevät (esimerkiksi järjestelmien esittely, Powerpoint-esitykset) omia lähestymistapojaan arviointiteemaan. Tilaisuudessa vaihdetaan tietoa ja pyritään ratkomaan itsearvioinneissa nousseita haasteita. Lisäksi kartoitetaan yhteisiä kehittämiskohteita sekä sovitaan toimenpiteistä ja seurannasta. Vertaisoppimisprosessin jatkumisesta sovitaan tilanteen ja tarpeen mukaan; yleisesti ottaen vertaisarvioinneissa ja -oppimisessa jatkuvuus on kuitenkin hyväksi havaittu elementti.

Vertaisarviointikriteerit: Tietoturva ja -suoja ammatillisessa koulutuksessa

KRITEERISTÖ Arviointialue: Tietoturva ja -suoja ammatillisessa koulutuksessa		Arviointi (Karvi): Puuttuva (P), Alkava (A), Kehittyvä (K), Edistynyt (E) (Arviointi indikaattorikohtaisesti tai halutessa kriteereittäin)		Lyhyt kuvaus (muistiinpanoja), vahvuudet, kehittämiskohteet	
Indikaattorit	Esimerkkejä arviointikriteereistä	Organisaatio A	Organisaatio B	Organisaatio A	Organisaatio B
Tavoitteet ja linjaukset	<p>Tietoturva:</p> <p>Organisaatio on asettanut linjaukset ja tavoitteet tietoturvalle.</p> <p>Tietoturvalinjaukset on kuvattu ja niistä on tiedotettu henkilöstölle, opiskelijoille ja sidosryhmille soveltuvin osin.</p> <p>Tietosuoja:</p> <p>Organisaatio on asettanut linjaukset ja tavoitteet tietosuojalle.</p> <p>Organisaatio on linjannut, miten tietosuojalain periaatteet noudattamisen henkilötietojen käsittelyssä toteutuvat</p> <ol style="list-style-type: none">1. Lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys2. Käyttötarkoitussidonnaisuus3. Tietojen minimointi4. Täsmällisyys5. Säilytyksen rajoittaminen6. Tietojen eheys ja luottamuksellisuus7. Osoitusvelvollisuus			<p>Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p> <p>Tietosuoja:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>	<p>Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p> <p>Tietosuoja:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>

	Tietosuojalinjaukset on kuvattu ja niistä on tiedotettu henkilöstölle, opiskelijoille ja sidosryhmille soveltuvin osin.				
Suunnittelu ja hallinta	<p>Tietoturva:</p> <p>Organisaatiossa on käytössään asianmukaiset tietoturvaan liittyvät toimintaohjeet ja suunnitelmat.</p> <p>Tietoturvallisuus on osa organisaation riskienhallintaa.</p> <p>Organisaation ohjelmistot ja niiden käyttö on tietoturvallista: mm. kirjautuminen, käyttö, tietojen säilyminen/ varmuuskopiointi.</p> <p>Organisaation ICT-infrastruktuuri on ajan tasalla.</p> <p>Organisaatiossa on määritetty sisäiset ja ulkoiset avainroolit tietoturvan ylläpitämiseen, kehittämiseen, tiedottamiseen ja sisäiseen kouluttamiseen.</p> <p>Henkilöstön osaamista ylläpidetään ja kehitetään:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tietoturvasta vastaavat henkilöt - Tietojärjestelmiä arjessa käyttävät henkilöstö 			<p>Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>	<p>Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>

	<p>Tietosuoja:</p>			<p>Tietosuoja:</p>	<p>Tietosuoja:</p>
	<p>Organisaatiossa on käytössään asianmukaiset tietosuojaan liittyvät toimintaohjeet ja suunnitelmat.</p> <p>Tietosuoja on osa organisaation riskienhallintaa.</p> <p>Henkilöstön tietosuojaosaamista ylläpidetään ja kehitetään.</p> <p>Organisaatiolla on menettelytavat, joilla varmistetaan tietosuoja koko organisaatiossa. Organisaatiossa esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedetään, minkälaisia henkilötietoja se käsittelee. - tunnistetaan käytettävien henkilötietojen oikeusperusteet - tunnistetaan, milloin toimitaan rekisterinpitäjänä ja milloin käsittelijänä - on tehty sopimukset henkilötietojen käsittelystä, ja sopimusten käsittely on kunnossa - tunnistetaan yhteisrekisterinpitäjäyystilanteet, ja niihin liittyvistä vastuista on sovittu - on tunnistettu ja vahvistettu henkilötietojen käsittelyyn liittyvät sisäiset roolit ja vastuut 			<p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>	<p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - on määritelty tietosuojavastaavan asema ja rooli - on tiedossa, missä tietojärjestelmissä käsitellään henkilötietoja - tunnistetaan rakenteeton tieto ja hallintaan siitä asianmukaisesti - on määritelty informointikäytännöt ja niitä noudatetaan - on olemassa hallintaprosessi henkilötietojen tietoturvaloukkauksille - on selvitetty edellytykset siirtää henkilötietoja kolmansiin maihin 				
Dokumentaatio ja tiedottaminen	<p style="text-align: center;">Tietoturva:</p> <p>Organisaatiossa on määritetty periaatteet ja kanavat tietoturvaan liittyvien aineistojen (ohjeet, suunnitelmat, kuvaukset, hallinta, riskienhallinta, raportit) dokumentaatiolle ja niistä tiedottamiselle.</p> <p style="text-align: center;">Tietosuoja:</p> <p>Organisaatiossa on määritetty periaatteet ja kanavat tietosuojaan liittyvien aineistojen (ohjeet, suunnitelmat, kuvaukset, hallinta, riskienhallinta, raportit) dokumentaatiolle ja niistä tiedottamiselle.</p>			<p style="text-align: center;">Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p> <p style="text-align: center;">Tietosuoja:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>	<p style="text-align: center;">Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p> <p style="text-align: center;">Tietosuoja:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>

<p>Seuranta ja arviointi</p>	<p>Tietoturva:</p> <p>Tietoturvaan liittyvästä kokonaisuudesta kerätään palautetta ja hankitaan muuta seuranta-, arviointi- ja tulostietoa kattavasti eri ryhmiltä. Tietoturvan seurantaan ja arviointiin on tarkoituksenmukaiset menettelytavat.</p> <p>Tietosuoja:</p> <p>Tietosuojaan liittyvästä kokonaisuudesta kerätään palautetta ja hankitaan muuta seuranta-, arviointi- ja tulostietoa kattavasti eri ryhmiltä. Tietosuojan seurantaan ja arviointiin on tarkoituksenmukaiset menettelytavat.</p>			<p>Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p> <p>Tietosuoja:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>	<p>Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p> <p>Tietosuoja:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>
<p>Parantaminen</p>	<p>Tietoturva:</p> <p>Tietoturvaa kehitetään tai muutetaan tarvittaessa muuttuneiden tarpeiden, seuranta-, arviointi- ja tulostiedon ja/tai toimintaympäristön muutosten pohjalta.</p> <p>Organisaatiolla on kattavasti menettelytapoja innovatiivisuuden ja uudistumiskyvyn edistämiseksi tietoturvaan liittyvissä asioissa.</p>			<p>Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>	<p>Tietoturva:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>

	<p>Tietosuoja:</p> <p>Tietosuoja kehitetään tai muutetaan tarvittaessa muuttuneiden tarpeiden, seuranta-, arviointi- ja tulostiedon ja/tai toimintaympäristön muutosten pohjalta.</p> <p>Organisaatiolla on kattavasti menettelytapoja innovatiivisuuden ja uudistumiskyvyn edistämiseksi tietosuojaan liittyvissä asioissa.</p>			<p>Tietosuoja:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>	<p>Tietosuoja:</p> <p>Lyhyt kuvaus:</p> <p>Vahvuudet:</p> <p>Kehittämiskohteet:</p>
--	---	--	--	--	--

Karvin arviointiasteikko

Alla olevaa Karvin arviointiasteikkoa käytetään soveltaen indikaattorista ja kriteereistä riippuen.

	PUUTTUVA	ALKAVA	KEHITTYVÄ	EDISTYNYT
Toimintatapa	Ei ole määriteltyä toimintatapaa asian hoitamiseksi. Asiasta on puhuttu, mutta konkreettiset toimet puuttuvat.	Toimintatapa, vastuut, valtuudet ja linjaukset on osittain määritelty.	Toimintatapa, vastuut, valtuudet ja linjaukset on pääosin määritelty. Joidenkin toimintojen osalta tarvitaan tarkempia määrittelyjä.	Toimintatapa, vastuut, valtuudet ja linjaukset on kattavasti määritelty.
Toimintatavan toteutuminen käytännössä (esim. eri vastuualueilla, eri tilanteissa, eri henkilöstö- ja asiakasryhmissä)	Ei toimintatapaa, jota voisi toteuttaa.	Toimintatapaa toteutetaan vaihtelevasti käytännössä.	Toimintatapaa toteutetaan melko kattavasti käytännössä.	Toimintatapaa toteutetaan kattavasti käytännössä.
Arviointi ja parantaminen	Ei toimintatapaa eikä sen toteuttamista, joita voisi arvioida ja parantaa.	Toimintatavan ja sen toteuttamisen arviointi ja parantaminen on satunnaista	Toimintatapaa ja sen toteuttamista arvioidaan ja parannetaan osin systemaattisesti mm. ennakointitiedon, seuranta-, arviointi- ja tulostiedon, muun tiedon, hanketoiminnan, verkostoyhteistyön ja toisilta oppimisen perusteella.	Toimintatapaa ja sen toteuttamista arvioidaan ja parannetaan systemaattisesti mm. ennakointitiedon, seuranta-, arviointi- ja tulostiedon, muun tiedon, hanketoiminnan, verkostoyhteistyön ja toisilta oppimisen perusteella. Strategiset linjaukset määrittelevät kehittämistyötä. Kehittämistyössä hyödynnetään innovatiivisia ratkaisuja.

Kuva 1. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen itsearvioinneissa yleisesti käytetty arviointiasteikko selitteineen.